

Aan het college van B&W
van de gemeente Doetinchem
t.a.v. wethouder Kroon

Postbus 9020

7000 HA Doetinchem

15 april 2014

gemeente [gD] Doetinchem	
Afd.	Kopie
16 APR. 2014	
Documentnummer:	
Zaaknummer:	
Rappel week:	

Geachte heer Kroon,

Bijgevoegd treft u bewijsstukken aan dat het Gasthuisfonds Doetinchem al de eeuwen van haar bestaan (sinds 1424) onafgebroken onder toezicht heeft gestaan van het gemeentelijk bestuur van Doetinchem (Magistraat).

Deze informatie is tegengesteld aan de bewering van de heer Meijer, voorzitter van de Stichting Gasthuisfonds Doetinchem, in de beeldvormende raadsvergadering van 10 april j.l. Daar stelde hij namelijk dat de gemeente nog maar sinds 1965 (inwerkingtreding Algemene Bijstandwet) het toezicht heeft gehad op het Gasthuisfonds – dus nog maar zo'n 50 jaar. In al die voorafgaande eeuwen heeft het Gasthuisfonds - naar zijn zeggen - geheel zelfstandig en zonder gemeentelijke toezicht gefunctioneerd en haar taak uitgevoerd.

Deze stelling van de heer Meijer was in de vergadering doorslaggevend voor de aanwezige raadsleden om in te stemmen met het voorstel van de raadsvoorzitter om het betreffende collegevoorstel te plaatsen op de verzamelagenda van de raadsvergadering van 24 april a.s.

Het lijkt mij dat u deze nieuwe – en in de context essentiële - informatie over de voorgeschiedenis van het Gasthuisfonds niet aan de gemeenteraad kunt onthouden, zodat hij die kan betrekken bij zijn besluitvorming over het betreffende collegevoorstel.

In de beeldvormende raadsvergadering stelde de heer Meijer, dat het doortrekken van de lijn uit het verleden een vrij zekere waarborg in zich draagt, dat het Gasthuisfonds in de toekomst net als in voorgaande eeuwen haar taak zal blijven uitvoeren.

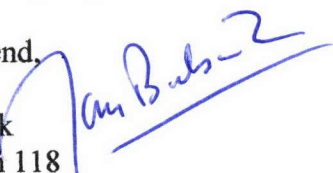
Ik ben het helemaal met hem eens, dat in casu het ongeschonden handhaven van het gemeentelijke toezicht de beste waarborgen voor de toekomst in zich draagt.

Wel kan ik mij voorstellen dat de jaarlijkse uitvoering van dit formele toezicht vereenvoudigd wordt als de raad zijn taken op dit punt aan het college delegeert of mandateert.

Met vriendelijke groeten,

Hoogachtend,

Jan Bulsink
Acacialaan 118
7004 AT Doetinchem

bijlagen:

1. copie van een tekstgedeelte uit “De Geschiedenis van het Gasthuisfonds te Doetinchem” door J. Klootsema
2. Reglement voor het Gasthuisfonds Doetinchem, vastgesteld door de raad der gemeente Doetinchem in zijn vergadering van 10 april 1924 en gewijzigd bij raadsbesluit van 21 april 1955
3. venster 9b uit de Canon van Doetinchem met tekst over het Gasthuisfonds
4. de tekst van de mijn email aan diverse fracties

bylage 1

DE GESCHIEDENIS VAN HET
GASTHUISFONDS TE DOETINCHEM

BIJDRAGE TOT DE KENNIS VAN HET
-- ARMWEZEN IN NEDERLAND --

DOOR

J. KLOOTSEMA
LID VAN DEN RAAD TE DOETINCHEM.

Wet: geschiedenis Gasthuisfonds
Doelstellingen - J. Blootsema

altijd het Gasthuisfonds als Heiligegeestgoed aan de algemeene armen onttrokken is, voor wie het van huis uit was aangewezen. De heeren Willink-Ketjen en Ankersmit, aan wie eere toekomt voor het zedelijk rechtsbesef, dat bij hun optreden gebleken is, waren klaarblijkelijk de eenigen, die gepoogd hebben, om bij het hooger gezag de voortgaande onbinding te stuiten van de eeuwenoude levensgemeenschap, die door het Gasthuisfonds als Heiligegeestgoed was uitgedrukt. Of liet men dit in het eerste decennium onzer eeuw mogelijk na, omdat er onderhandse transactie tot stand gekomen was, die voorloopig genoegzaam bevredigde, om van meer dergelijke pogingen te kunnen afzien?

Immers, ofschoon niet in overeenstemming met de Bepalingen volgens welke het Gasthuisfonds geraanscht werd onder letter c van art. 2 der armenwet, besloot men stilzwingend, hetzij om de Bepalingen te wijzigen, maar dienaangaande heb ik niets gevonden, hetzij om te handelen in afwijking met de Bepalingen, doch in ieder geval besloot men, om weer enkele ondersteuning te verlenen aan Israëlitische- en Katholieke armen. Dat geschiedde eerst af en toe eens, maar later vaker, en ten slotte gebeurde het weer vrij geregeld. Nog heden ten dage worden de betrekkelijke Armenbesturen dan ook gesteund met een toelage voor twee Israëlieten en vijf Katholieken. Had men destijds misshien begrepen, dat er verschil tusschen Wet en Rechts, en dat, toen men in 1855 althans formeel in overeenstemming had gehandeld met de Wet, (ik bedoel in overeenstemming met art. 3 der Armenwet), dat men nochtans toen op schromelijke wijze een der meest natuurlijke, en daardoor ook een der meest levende rechtsbeginselen had aangetast, die ooit hebben bestaan? Armengelden notabene, een eeuwenoud fonds, schenkingen en uiterste wijsbeschikkingen, van huis uit bestemd voor alle benooidigen, zonder onderscheid, zoo maar mir nichts dir nichts te onttrekken aan zijn algemeene bestemming, is voor het recht en voor het rechtsbewustzijn iets ongehoords. En dat in een land, waar alle ingezetenen gelijke aanspraak hebben op bescherming van persoon en goederen. Waar aan alle kerkgemeenschappen een gelijke bescherming wordt verleend. Waar historisch verkregen rechten zoo veel mogelijk getoerbiedigd worden. En waar zedelijke lichamen gaan regelen gebonden zijn, die men niet willekeurig verslullen kan. Mogenlijk is men in wijzere jaren eindelijk eens het verschil gaan inzien tusschen Wet en Recht, en speciaal is men allicht dit gaan begrijpen, dat een wettelijke daad toch nog wel eens een onrechtmatige daad kan zijn, en dat er een afkeurenswaardig mis-

bruik van de Wet gemaakt wordt, wanneer hare voorschriften, die om formele redenen noodzakelijk zijn, tegelijkertijd worden gebruikt, om een verstoring onrecht te schepjen in de levende rechtsordening, die zich historisch ontwikkeld hebben. Zoodanig misbruik was in 1855 inderdaad van art. 3 der Armenwet gemaakt.

Door de Wet formeel in acht te nemen, had men 't Recht ter zijde gesteld. Maar zoo iets wreekt zich, op den duur, en nu al sinds eettelijke jaren is de zaak dan ook vrij wel niet andersom. Thans wordt, met formeele terzijdestelling van de Wet, 't Recht in acht genomen, voor zover dat op die wijze mogelijk is, want onderhands worden ook weer Israëlieten en Katholieken uit het Gasthuisfonds ondersteund. Tot op zekere hoogte is dit rechtsherstel een zeer gunstig teeken. Practisch is het Gasthuisfonds daardoor tot een fonds geworden als onder letter a van art. 2 der Armenwet bedoeld. Doch wettelijk is het nog altijd gerangschikt onder letter c van dat artikel. Volledig rechtsherstel zal dan ook pas ingetreden zijn, wanneer de rangschikking onder letter a is geschied, zooals men aanvankelijk van plan was (maar beter dan toen,) en zooals op grond van oorsprong en beginsel, en van geschiedenis, alsmede op grond van het raadsbesluit van 7 Aug. 1834, reeds bij de invoering van de Armenwet had behoord. In 't licht van vorenge- noemd rechtsherstel valt bijzonderlijk nog de laatste geschiedenis op, die het Gasthuisfonds heeft doorgemaakt, en waarvan ik thans nog met een enkel woord moet gewagen.

Minstens vijf eeuwen achtereen heeft het Gasthuisfonds onafgebroken bestaan onder het gemeentelijk bestuur, maar op den 1sten Januari 1920 is dat plotseling veranderd. Ingevolge Wet van 7 Juli 1919 werden toen de Gemeenten Stad- en Ambt-Doetinchem vereenigd, zooals men weet. Het eerste lid van art. 2 dier Wet bepaalt:

„Alle bezittingen en lasten der vereenigde Gemeenten gaan over op de nieuwe Gemeente Doetinchem, zonder dat daarvan eene nadere akte gevorderd wordt“.

Ook het Gasthuisfonds, als zijnde een historisch bezit van de Gemeente Stad-Doetinchem, en gedurende minstens vijf eeuwen staande onder het gemeentelijk bestuur der stad, ging daardoor op de nieuwe Gemeente over zonder voor een bepaald deel der gemeente gereserveerd te zijn.

Ten overvloede bepaalde art. 11 echter, dat al hetgeen op het tijdstip der vereeniging ingevolge eenig wettelijk voorschrift voor de Gemeenten Stad- en Ambt-Doetinchem geldt, voortaan ook zal gelden voor de nieuwe Gemeente Doetinchem. Wanneer dus, om een

voorbeeld te noemen, het Gasthuisfonds op 1 Januari 1920 eventueel onbeheerd ware geworden door de vereeniging van Stad en Ambt, dan was daarin voorzien door genoemd art. 11, want dan zou art. 10 van de Armenwet hebben gegolden voor den onregelmatigen toestand, die in de nieuwe Gemeente geschapen was, immers bij dit artikel is bepaald, op welke wijze in een zoodanig onderstelde omstandigheid gehandeld wordt.

Uit den aard der zaak hadden B. en W. van Stad-Doetinchem dan tijdig bericht van den komenden toestand gegeven, ter vernijding van moeilijkheden, hetzij aan Gedeputeerde Staten of aan de Kroon, opdat alles nog tijdig in goede orde had kunnen zijn. Maar dat deden B. en W. van Stad-Doetinchem niet. Trouwens 't is ook maar een voorbeeld, een onderstelling, waarover ik spreek, en dien overeenkomstig hoefden ze het ook niet te doen.

Art. 2 der Vereenigingswet voorziet immers in de zaak, en daardoor is art. 11 dier Wet uitgesloten. Ze deden echter heel wat anders. Even voor dat de Vereeniging van Stad en Ambt daadwerkelijk tot stand kwam, veranderden ze mir nichts dir nichts het beheer over het Gasthuisfonds voor Protestant, zooals de officieele naam nog altijd luidt. Terwijl de Bepalingen, volgens welke het Gasthuisfonds onder letter c gerangschikt werd, destijds sub. 2 hadden vastgesteld:

„Het beheer, de regeling en het bestuur, vroeger door den voormaligen Magistraat gevoerd en uitgeoefend, is aan zijne opvolgers, burgemeester en wethouders overgegaan“, wordt sinds die verandering sub. 2 van de Bepalingen het volgende voorgeschreven:

„Het beheer, de regeling en het bestuur is aan de heeren E. G. C. de Groot van Embden, burgemeester, Mr. J. J. van Gorkom en H. D. Muller, Wethouders der Gemeente Stad-Doetinchem opgedragen. Bij het ontstaan van een vacature in dit beheer wordt door den

Raad der Gemeente Doetinchem daarin voorzien uit een voordracht van drie personen, door het Bestuur opgemakt. Weigert de Raad de benoeming te doen, dan geschiedt zulks door het Bestuur“.

Van deze verandering gaven B. en W. van Stad-Doetinchem, als zoodanig administrateurs van het Gasthuisfonds, ingevolge art. 6 der Armenwet, kennis aan zichzelf als B. en W. van Stad-Doetinchem. Indien het niet absurd was, dan zou het komisch zijn. Toch zouden eventueel de mogelijkheden, die zich hierbij aan het menscheijk denken opdringen, een blijspeldichter waard wezen als Molière, aangezien die meer dergelijke situaties behandeld heeft. Maar deze mogelijkheden teekenen nochtans den toestand sinds 1855. De betrekkelijke mededeeling werd „verzonden“ vier weken voor de vereeniging van Stad en Ambt, n.l. op 2 December 1919, No. 17, en daardoor was voldaan aan de Wet, althans in formeele zin opgevat.

Sedert is de toestand nogmaals gewijzigd, want de heer De Groot van Embden is geen burgemeester, en de heeren Van Gorkom en Muller zijn geen Wethouders meer der Gemeente Stad-Doetinchem. Sinds 1 Januari 1920 moet daartut een nieuwe reglementswijziging voortgewoeld zijn, waarvan echter geen bericht gezonden werd aan B. en W. van Doetinchem, terwijl de daarvoor wettelijk gestelde termijn thans verstreken is. Bovendien is de heer De Groot van Embden op 't oogenblik niet meer gedomicilieerd in Doetinchem. En hiernee is de geschiedenis van het Gasthuisfonds uit voor zover ze de Gemeente Stad-Doetinchem betreft. Dat de rente van effecten en kapitaal en alle bezittingen in 1921 te zamen f 6593.19 bedroeg, terwijl de uitgaven totaal f 5993.76⁵ beliepen, betreft uit den aard der zaak de nieuwe Gemeente Doetinchem.

**REGLEMENT voor het Gasthuisfonds
te Doetinchem.**

Artikel 1

Het Gasthuisfonds is een gemeentelijke instelling van weldadigheid, die van oudsher door de burgerlijke overheid geregeld en van harentwege bestuurd werd.

Artikel 2

Het jaarlijks inkomen der instelling wordt aangewend tot het verstrekken van onderstand in de vorm van:

- a. huisvesting of tegemoetkoming in de kosten van huisvesting van daarvoor in aanmerking komende gezinnen of personen, en
- b. levensmiddelen, brandstoffen, geneesmiddelen of enige andere vorm.

Artikel 3

1. Het bestuur der instelling wordt gevormd door een college van provisorsen, bestaande uit vijf leden, die door de gemeenteraad worden benoemd. Voor deze benoeming dienen burgemeester en wethouders een aanbeveling in van tweemaal zooveel personen als er plaatsen te vervullen zijn.

2. De leden worden benoemd voor de tijd van vijf jaren. Het lid, dat ter vervulling ener buiten periodieke aftreding opengevallen plaats is benoemd, treedt echter af op het tijdstip, waarop degene, in wiens plaats hij is verkozen, moest aftreden.

3. De gewone tijd der benoeming van de leden van het college van provisorsen is de maand oktober of november. Alsdan wordt voorzien in de vervulling der plaatsen, die op de volgende 1e januari openvallen.

4. Met afwijking van het bepaalde in het tweede en het derde lid geschiedt de eerste benoeming van leden van het college van provisorsen zodra mogelijk na de inwerkingtreding van dit reglement, wordt de dag van ingang dezer benoeming door de gemeenteraad bepaald

W. J. A. P. 2

en treden de aldus benoemde leden af onderscheidenlijk op 1 januari 1926, 1 januari 1927, 1 januari 1928, 1 januari 1929 en 1 januari 1930, volgens een daarvan door provisorsen zodra mogelijk bij loting vast te stellen rooster, die aan de gemeenteraad wordt medegedeeld.

5. Wanneer een plaats buiten periodieke aftreding openvalt, wordt de aanbeveling, bedoeld in het eerste lid, binnen drie maanden door burgemeester en wethouders ingediend, waarna binnen twee maanden de benoeming geschiedt.

Artikel 4

1. De tot lid van het college van provisorsen benoemde geeft binnen acht dagen na ontvangst van het bericht zijner benoeming aan de gemeenteraad kennis of hij die aanneemt. Hij wordt, laat hij die tijd zonder kennisgeving voorbijgaan, geacht de benoeming niet aan te nemen.

2. Wanneer een benoeming niet wordt aangenomen, dienen burgemeester en wethouders binnen vier weken een nieuwe aanbeveling bij de gemeenteraad in.

Artikel 5

1. De leden van het college van provisorsen kunnen te allen tijde hun ontslag nemen. Het wordt door hen ingezonden aan de gemeenteraad, terwijl zij daarvan gelijktijdig mededeling doen aan provisorsen.

2. Het lid, dat zijn ontslag heeft genomen, blijft zijn functie waarnemen totdat deze door zijn opvolger is aanvaard.

Artikel 6

1. De burgemeester en de leden van de gemeenteraad mogen geen leden van het college van provisorsen zijn. Overigens kunnen alleen leden van dit college zijn zij, die voldoen aan de vereisten voor het lidmaatschap van de gemeenteraad, gesteld bij artikel 21 der gemeentewet, terwijl het bij artikel 23 dier wet bepaalde omtrent bloedverwantschap, zwagerschap of huwelijk tussen leden van de gemeenteraad van toepassing is op zodanige betrekkingen tussen de leden van het college van provisorsen.

2. Hij, die een bij het eerste lid verboden functie aanvaardt of gestelde vereiste verliest, houdt op lid te zijn. Hij geeft daarvan met vermelding der reden kennis aan de gemeenteraad en aan provisorsen.

Artikel 7

1. Provisoren worden in hun administratie bijgestaan door een secretaris-rentmeester, die door burgemeester en wethouders wordt benoemd. Voor deze benoeming dienen provisorsen een aanbeveling in van drie personen.

2. De secretaris-rentmeester kan op voorstel van provisorsen door burgemeester en wethouders worden geschorst en ontslagen.

3. Zijn bezoldiging, zomede het bedrag en de aard der door hem te stellen zekerheid, wordt door provisorsen onder goedkeuring van de gemeenteraad geregeld.

Artikel 8

1. Provisoren zijn belast met het bestuur en beheer der instelling, voor zover een en ander niet uitdrukkelijk door de bevoegde overheid aan anderen is opgedragen.

2. Zij verstrekken aan de gemeenteraad en aan burgemeester en wethouders desgevraagd alle inlichtingen, die de instelling in het bijzonder aangaan, en dienen die colleges zowel uit eigen beweging als op verzoek van bericht en raad betreffende het armwezen in het algemeen.

3. Zij vergaderen minstens éénmaal per maand, zoveel mogelijk op een daarvoor door hen vast te stellen dag.

4. Zij kiezen uit hun midden een voorzitter en geven van iedere keuze kennis aan de gemeenteraad.

5. Zij nemen minstens tweemaal 's jaars de boeken en kas van de secretaris-rentmeester op en doen van hun bevinding verslag aan burgemeester en wethouders.

Artikel 9

1. De voorzitter belegt de vergaderingen en regelt de orde der werkzaamheden in de vergadering. Hij ontvangt en opent alle aan provisorsen gerichte stukken en doet daarvan in de eerstvolgende vergadering mededeling.

2. Hij tekent met de secretaris-rentmeester alle stukken, die van provisorsen uitgaan.

Artikel 10

1. De secretaris-rentmeester houdt aantekening van al hetgeen op de vergaderingen wordt behandeld, schrijft alle stukken, die van provisorsen uitgaan, houdt afschrift van alle uitgaande brieven en bewaart alle stukken, die op het bestuur betrekking hebben.

2. Hij ontvangt alle gelden, de administratie betreffende. Hij doet geen uitgaven dan die, waartoe hij schriftelijk door provisorsen is gemachtigd.

3. Hij houdt van alle ontvangsten en uitgaven en van de financiële staat der instelling nauwkeurig aantekening volgens de methode van dubbel-boekhouden, onder goedkeuring van provisorsen.

4. Jaarlijks voor 1 juni doet hij aan provisorsen rekening en verantwoording van zijn financieel beheer over het afgelopen jaar.

Artikel 11

De contrôle op het geldelijk beheer en de boekhouding van de secretaris-rentmeester wordt opgedragen aan het centraal bureau voor verificatie en financiële adviezen der vereniging van Nederlandse gemeenten.

(Dit artikel is ingevoegd bij r.b. van 21-4-55)

Artikel 12

1. Onverminderd het bepaalde in artikel 20 sexies der armenwet geschiedt de contrôle zo dikwijls het in het vorige artikel genoemde bureau dit wenselijk oordeelt, doch tenminste tweemaal per jaar.

2. Bovendien verricht het in het vorige artikel genoemde bureau een contrôle zo dikwijls het college van provisorsen hem dit opdraagt.

3. De contrôle geschiedt zonder voorafgaande waarschuwing van de secretaris-rentmeester en op ongeregelde tijdstippen.

(Dit artikel is ingevoegd bij r.b. van 21-4-55)

Artikel 13

1. Het verslag van iedere contrôle wordt door het in artikel 11 genoemde bureau in een door het college van

provisorsen te bepalen aantal aan dit college toegezonden.

2. Het college van provisorsen draagt zorg voor de doorzending aan de secretaris-rentmeester, ten behoeve van zijn mede-ondertekening en eventueel van de toevoeging van een verklaring.

3. De secretaris-rentmeester zendt ten spoedigste de door hem ontvangen exemplaren (verminderd met één, dat hij voor zijn archief behoudt) na plaatsing van zijn handtekening en eventueel van zijn verklaring aan het college van provisorsen terug.

4. Het college van provisorsen zendt daarna twee exemplaren aan burgemeester en wethouders ter doorzending van een exemplaar aan de raad en aan gedeputeerde staten.

5. Indien de secretaris-rentmeester aan zijn ondertekening een verklaring heeft toegevoegd, deelt het college van provisorsen deze in afschrift mede aan het in artikel 11 genoemd bureau.

(Dit artikel is ingevoegd bij r.b. van 21-4-55)

Artikel 14

Het in artikel 11 genoemd bureau wordt tevens belast met het onderzoek naar de deugdelijkheid van de rekening.

(Dit artikel is ingevoegd bij r.b. van 21-4-55)

Artikel 15

1. Het in artikel 11 genoemd bureau heeft de bevoegdheid ook van andere functionarissen dan de in dat artikel genoemde, mondelinge inlichtingen en schriftelijke gegevens en inlichtingen te vragen, welke voor de uitvoering van zijn taak nodig is.

2. De in het vorige lid bedoelde functionarissen zijn verplicht aan het in het vorige lid bedoelde bureau de gevraagde gegevens en inlichtingen te verstrekken.

(Dit artikel is ingevoegd bij r.b. van 21-4-55)

Artikel 16

Jaarlijks voor 1 juli zenden provisorsen hun rekening en verantwoording over het afgelopen jaar bij de gemeenteraad ter goedkeuring in met de bescheiden daar

toe behorende en vergezeld van een verlies- en winst-rekening, zomede van een balans van bezittingen en schulden der instelling op 1 januari tevoren, alsmede het verslag van het in artikel 14 bedoelde onderzoek. Deze rekening is ingericht naar voorschriften, door burgemeester en wethouders te geven en bevat alle ontvangsten en uitgaven, gene uitgezonderd, die op het afgelopen jaar betrekking hebben.

(Dit artikel is gewijzigd bij r.b. van 21-4-55)

Artikel 17

1. Jaarlijks voor 1 oktober zenden provisors een begroting bij de gemeenteraad in ter goedkeuring voor het volgende jaar, vermeldende alle ontvangsten en uitgaven der instelling, van welke aard ook en ingericht volgens voorschriften door burgemeester en wethouders te geven.

2. Geen af- en overschrijving op posten der begroting van uitgaven mag plaats hebben zonder toestemming van burgemeester en wethouders. Voor overschrijding van het totaal der uitgaven is machtiging nodig van de gemeenteraad.

Artikel 18

Opdrachten tot leverantien ten behoeve der instelling worden gegeven zonder begunstiging, zoveel mogelijk bij aanbesteding of na ingewonnen prijsopgave.

Artikel 19

Geen onderstand wordt toegekend, tenzij aan provisors gebleken is:

1e. dat de persoon, voor wie onderstand is gevraagd zichzelf het noodzakelijk levensonderhoud niet kan verschaffen, of anderen, die tot het verstrekken daarvan volgens de wet verplicht zijn, desgevraagd weigeren;

2e. dat de aan een kerkelijke, bijzondere of gemengde instelling van weldadigheid gevraagde onderstand geweigerd is of niet voldoende hulp wordt verleend;

3e. in welke omstandigheden de persoon verkeert, door welke oorzaken hij in armoede is geraakt en welke de eigenschappen en het gedrag van hem en de leden van zijn gezin zijn;

4e. welke vorm en mate van onderstand het meest geschikt is om de bedeelde zijn zelfstandigheid zo spoedig mogelijk te doen herkrijgen.

Artikel 20

De ondersteuning wordt telkens voor ten hoogste drie maanden toegekend. Tot voortzetting van de ondersteuning wordt niet beslist dan nadat aan het college van provisors de noodzakelijkheid daarvan is gebleken.

Artikel 21

1. Door de leden van het college van provisors wordt voortdurend toezicht gehouden op de ondersteunden.

2. Zij staan deze zoveel mogelijk met raad bij en zien toe, dat de ondersteuning goed wordt besteed en dat de ondersteunden geen middel onbeproefd laten om wederom zelf in hun onderhoud te kunnen voorzien.

Artikel 22

Indien een ondersteunde nalaat binnen zijn bereik liggende middelen tot herwinning zijner zelfstandigheid aan te wenden, dient het bestuur onverwijld de ondersteuning te doen ophouden.

Artikel 23

Indien het verstrekken van ondersteuning niet zonder gevaar voor het leven of de gezondheid van de arme kan worden uitgesteld, kan ieder lid van het college van provisors bepalen, dat voorlopig ondersteuning wordt uitgereikt om in de dringendste behoefte te voorzien. Dit wordt onmiddellijk ter kennis gebracht van de voorzitter van het college, die het geval in de eerstvolgende vergadering ter tafel brengt.

Artikel 24

1. Uitbesteding van een volwassen persoon of van een kind in een gezin heeft niet plaats, dan nadat ontrent dat gezin door provisors betrouwbare inlichtingen zijn verkregen, waaruit blijkt, dat de uit te besteden

persoon of het kind daar een goede verzorging zal genieten. Uitbesteding geschiedt niet bij personen die misbruik maken van sterke drank, noch in het algemeen bij personen, wier zedelijk gedrag aan bedenking onderhevig is. Tot uitbesteding wordt voorts niet overgegaan, alvorens door een geneeskundige schriftelijk is verklaard, dat hem na een opzettelijk daartoe ingesteld geneeskundig onderzoek van de bestedeling en van alle leden van het gezin, waaraan deze zal worden toevertrouwd, is gebleken, dat de gezondheidstoestand — zowel in lichamelijk als in geestelijk opzicht — van geen hunner een gevaar oplevert voor hunne huisgenoten.

2. Voor wat een uitbestede kind betreft, moet daarenboven worden geeist een behoorlijke slaappleats in een afzonderlijk bed. In een gezin, waarin een kind wordt ondergebracht, moet algemene reinheid heersen, terwijl in de woonplaats der pleegouders gelegenheid moet bestaan tot het verkrijgen van geneeskundige verpleging, in geval dat deze noodzakelijk mocht wezen. Het gezin der pleegouders behoort tevens de nodige waarborg te bieden, dat het kind een hem passend schoolonderwijs zal worden gegeven en dat door oudere kinderen vak-onderricht kan worden genoten.

3. Zoveel mogelijk moet er op gelet worden, dat een kind steeds geplaatst wordt bij pleegouders van dezelfde godsdienstige gezindte als waartoe het kind behoort of zijn ouders behoren, opdat voor de zedelijke opvoeding een passende omgeving worde gevonden en de gelegenheid voor het genieten van godsdienstonderwijs verzekerd zij.

4. Een pleegkind mag weliswaar bezigheden verrichten, doch niet gebruikt worden als werkkraft, die gelijk zou te stellen zijn met een werkkraft in loondienst.

5. De leden van het college van provisorsen bezoeken geregeld de uitbestede personen en stellen zich op de hoogte van de behandeling, welke deze ondervinden in verband met het bepaalde in dit artikel.

(De derde volzin van het eerste lid is ingevoegd bij r.b. van 8-3-28)

Artikel 25

Provisoren zullen steeds bereid zijn tot overleg en sa-

menwerking met andere instellingen van weldadigheid. Indien ondersteuning wordt gevraagd voor iemand, die reeds door een andere instelling gesteund wordt, plegen zij zoveel mogelijk overleg met die andere instelling.

Artikel 26

1. Het bestuur der instelling wordt geacht sedert 1 januari 1920 tot de dag, waarop hetzelfde door provisorsen, benoemd volgens dit reglement, wordt overgenomen, opgedragen te zijn aan de heren E. G. C. de Groot van Embden, Mr. J. J. van Gorkom en H. D. Muller.

2. De bij de inwerkingtreding van dit reglement in functie zijnde secretaris en rentmeester blijven als zodanig gehandhaafd totdat zij door een secretaris-rentmeester volgens dit reglement worden vervangen. Op de secretaris is van toepassing, hetgeen bij de artikelen 7, 9 en 10, eerste lid, op de rentmeester, hetgeen bij de artikelen 7 en 10, tweede, derde en vierde lid ten aanzien van de secretaris-rentmeester is bepaald.

Artikel 27

1. Dit reglement treedt in werking op de dag na ontvangst van het besluit tot goedkeuring.

2. Op die dag vervallen de bestaande reglementen voor het »Gasthuisfonds« of »Gasthuisfonds voor Protestanten« te Doetinchem.

Vastgesteld door de raad der gemeente Doetinchem in zijn vergadering van 10 april 1924.
Goedgekeurd door gedeputeerde staten van Gelderland bij besluit van 6 mei 1924, no. 310.
Gewijzigd bij raadsbesluit van 8 maart 1928.
Goedgekeurd door gedeputeerde staten van Gelderland bij besluit van 20 maart 1928, no. 96.
Gewijzigd bij raadsbesluit van 21 april 1955.
Goedgekeurd door gedeputeerde staten van Gelderland bij besluit van 3 mei 1955, no. 2447/121-3204.

Venster 9b

Het Gasthuisfonds

Tot in de middeleeuwen was de armenzorg min of meer het monopolie van de kerken en de kloosters. De armen die zich onderwierpen aan de regels van de kerk kwamen in aanmerking voor leniging van hun stoffelijke noden zoals voedsel, onderdak en ziekenzorg. Omstreeks 1100 nam Guy, een burger van de Franse stad Montpellier, het initiatief tot armenzorg buiten de kerk om, zodat die ook binnen het bereik kwam van behoeftigen die niet door de kerk werden geholpen. Het door Guy de Montpellier gestichte Heilige Geestgilde was het begin van de algemene armenzorg die zich vanuit dit initiatief over het gehele christelijke westen verspreidde.

Zo werden er in de steden, als alternatief voor de traditionele huisvesting van vreemdelingen in kloosters, gasthuizen opgericht. En omdat er onder de bezoekende vreemdelingen nogal eens zieken waren, kreeg na verloop van tijd elk gasthuis een ziekenvertrek. Geleidelijk aan ontwikkelden gasthuizen zich van een *hospice* (gastenverblijf) tot een hospitaal waarin de patiënten zonder onderscheid van geloof werden verpleegd. Dit verklaart tevens waarom je in de benaming van veel moderne ziekenhuizen de begrippen 'gasthuis' en 'hospitaal' nog vaak tegenkomt.

Gasthuisstraat

In Doetinchem vanaf 1363

Ook in het laatmiddeleeuwse Doetinchem, dat als marktstad en centrumplaats veel vreemdelingen aantrok, was al vanaf de veertiende eeuw een gasthuis. Het oudste document waarin daarvan gewag wordt gemaakt, dateert uit 1363. Het is niet toevallig dat de stichting ervan min of meer samenviel met de crisissituatie rondom het klooster Bethlehem waar, als gevolg van de sterke verdeeldheid in die tijd, de gastvrijheid tot het uiterste minimum was gedaald.

Het Doetinchemse gasthuis, waaraan vanaf het begin van de vijftiende eeuw in de stukken veelvuldig wordt gerefereerd, stond aan de Boliestraat (toen 'Bodelstraat' genoemd). De huidige Gasthuissteeg herinnert daar nog aan. De voormalige Lutherse

Kerk (Drie Koningen Kapel) was de oorspronkelijke kapel van het gasthuis. Het complex omvatte verder een zestal armenhuisjes, een schuur en tuinen. Of in het gasthuis ook vreemdelingen en zieken werden gehuisvest valt uit de stukken niet op te maken. Wel dat het mensen opnam die zich inkochten om voortaan verzorgd te worden. Wanneer het oorspronkelijke gasthuis werd gesloopt is niet bekend, wel dat het op een gegeven moment werd verplaatst naar de Houtkamp ter hoogte van Wildenbeest (nu Hart van Doetinchem).

Het officiële ontstaansjaar: 1424

Vanaf 1424 is er in de stukken sprake van schenkingen in roerende en onroerende goederen aan het gasthuis. Daarom besloot het college van provisors in 2000 dat 1424 als het officiële ontstaansjaar van het Gasthuisfonds moeten worden aangemerkt. Vanaf deze tijd heeft de magistraat het opperbeheer over het gasthuis. De naam Heilige Geestgilde verdwijnt uit de stukken; die taak wordt overgenomen door de gasthuismeester die door de magistraat zijn aangesteld. Tegenwoordig wordt het Gasthuisfonds bestuurd door zeven zogenaamde provisors. Het voert te ver op deze plaats de veelbewogen geschiedenis van het Gasthuisfonds in detail te behandelen. Wie zich daarin wil verdiepen zal onder meer stuiten op de uitverkoop door de gemeente van de meeste eigendommen van het Gasthuisfonds in de jaren na de Franse overheersing (1795-1813). Ronduit pikant zijn de pogingen – geheel haaks staand op de idealen van Guy de Montpelier – om de charitatieve zegeningen van het Gasthuisfonds te beperken tot protestanten en rooms-katholieken ervan uit te sluiten.

Actief fonds

Het gasthuis bestaat allang niet meer, maar het Gasthuisfonds is nog volop actief, dankzij een bezit dat in de miljoenen euro's loopt. De renteopbrengst daarvan wordt gebruikt voor financiële hulp, aan zowel individuen die de noodzakelijke uitgaven voor hun levensonderhoud niet meer kunnen betalen als aan groepen en organisaties die op zoek zijn naar financiering van bijzondere charitatieve initiatieven. Het Gasthuisfonds heeft daarvoor jaarlijks een bedrag van ruim honderdduizend euro beschikbaar. Jaarlijks worden tussen de 150 en 200 verzoeken om hulp in behandeling genomen. Een bekend voorbeeld van het huidige bezit van het Gasthuisfonds zijn de in 1910 gebouwde woningen aan de Walstraat waar een plaquette herinnert aan de oorsprong van het fonds.

Deze vijf woningen werden in 1910
gebouwd voor „het Gasthuis fonds”
Dit fonds is voortgekomen uit
het reeds in 1424 vermelde Gasthuis

Bronnen:

- Brochure Gasthuisfonds
- Jan Leerink: *Het Gasthuisfonds te Doetinchem*. Interne publicatie van het Gasthuisfonds, 2006

bijlage 4 emailtekst – verzonden 6 april aan diverse gemeenteraadsfracties

Hieronder treft u de tekst aan van een email die ik 11 maart j.l. naar een aantal raadsfracties en raadsleden stuurde.

Het gaat over het voorstel voor verzelfstandiging van het Gasthuisfonds, dat in de beeldvormende raad van 13 maart niet werd behandeld maar opgeschoven is naar een volgende vergadering.

Dit voorstel van destijds staat nu weer (ongewijzigd) op de agenda voor de beeldvormende raad van 10 april a.s.

Dit voorstel om de band (van eeuwen) tussen de gemeente en het Gasthuisfonds door te snijden is verstrekkend. Ik vind het voorstel ondoordacht en er ligt geen afweging aan ten grondslag van de voor- en nadelen.

Mijn emailtekst van 11 maart heb ik op die datum in alle haast moeten maken. Daardoor deed ik in voetnoot 2 enkele suggesties voor meer verzelfstandiging van het Gasthuisfonds zonder dat de band met de gemeente helemaal doorgeknipt zou worden. Die suggesties zou ik nu zo niet meer doen, want ik vind dat er helemaal niets gewijzigd moet worden. Het is niet teveel gevraagd dat de gemeente naast de statutenvaststelling/wijziging de bevoegdheid heeft om de jaarlijkse begroting en rekening goed te keuren en de provisors te benoemen. Als er geen bijzonderheden te melden zijn dan is dat jaarlijks voor een ambtenaar 1 a 2 uur werk. Maar daarmee blijft wel gewaarborgd dat het Gasthuisfonds haar werk goed en in overeenstemming met de statuten uitvoert/blijft uitvoeren.

Ik vraag uw fractie om de elementen uit mijn analyse en argumentatie die u aanspreken, in te brengen in de beeldvormende vergadering van 10 april a.s. en mede aan de hand daarvan uw standpunt over dit onderwerp te bepalen.

tekst van mijn email van 11 maart j.l.:
toekomst voor het Gasthuisfonds Doetinchem?

Op 27 maart a.s. staat het te gebeuren. De gemeenteraad van Doetinchem knipt dan zijn eeuwenlange bestuursrelatie met het Doetinchemse Gasthuisfonds door. Tenminste – dat is het voorstel van het college van B&W.

Het Gasthuisfonds bestaat al sinds de Middeleeuwen. Het fonds heeft in de loop der eeuwen via schenkingen een vermogen in bezit verworven met een waarde van miljoenen euro's aan landerijen en ander vastgoed. Haar belangrijkste taak was en is het beheer van dit vermogen en het inzetten van de opbrengsten (momenteel zo'n 100.000 Euro per jaar) voor hulp aan behoeftige Doetinchemse inwoners met een smalle beurs.

Als dit collegevoorstel doorgaat is er grote kans dat vroeger of later bij het Gasthuisfonds hetzelfde zal gebeuren, als hetgeen nogal eens is gebeurd bij andere instellingen met een groot vermogen, die geprivatiseerd werden. Voorbeelden te over van bestuurders van dit soort instellingen, die vonden dat ze zoveel verantwoordelijkheid dragen dat ze recht menen te hebben op 'passende tegemoetkomingen', te beginnen met bijvoorbeeld royale onkostenvergoedingen.

En wie houdt het bestuur van het Gasthuisfonds tegen als ze feitelijk aan niemand meer verantwoording verschuldigd zijn?

Ik verwacht dit soort toestanden niet meteen op de korte termijn; het huidige bestuur (college van provisors) zal ongetwijfeld proberen op een integere manier de voorgestelde verzelfstandiging vorm te geven en hun eerstkomende opvolgers zullen die lijn nog wel doorzetten. Maar op de langere termijn (en bij het Gasthuisfonds moet je al gauw in eeuwen rekenen) zal er ongetwijfeld een keer een bestuur opstaan, die niet zo integer zal blijken.

Het is een foute voorstelling van zaken dat het intrekken van de Rompwet Instellingen van Weldadigheid noodzaakt tot het beëindigen van de relatie met de gemeente. (zie voetnoot 1). De gemeenteraad kan ervoor kiezen om het toezicht op het Gasthuisfonds te behouden. De gemeenteraad kan (nu nog) in de stichtingsstatuten alles regelen en aanpassen wat hij nodig acht.

Maar als de band met de gemeente is doorgeknipt dan wordt dat helemaal en uitsluitend een zaak van het bestuur van het Gasthuisfonds zelf. Het bestuur (dat in het vervolg dan zelf zijn eigen opvolgers gaat benoemen) kan dan letterlijk alles - tot en met de centrale doelstelling - aanpassen en vervolgens dus ook het vermogen en de opbrengsten uit het vermogen naar believen besteden aan wat haar goeddunkt. Of dat in de toekomst nog steeds de behoeftige Doetinchemse inwoners zullen zijn moet worden afgewacht.

Het verkrijgen van een ANIB-status (Algemeen Nut Beogende Instelling), die het Gasthuisfonds wil gaan aanvragen, waarborgt een zekere transparantie over de besteding van de uitgaven. Maar dat vormt geen enkele garantie dat het Gasthuisfonds in de verdere toekomst niet van haar centrale doelstelling zal gaan afwijken en verkeerd kan gaan opereren. De ANIB-status is met name interessant voor instellingen, die het vooral moeten hebben van particuliere giften, die gevers vervolgens van de inkomstenbelasting mogen aftrekken. Dat belang heeft het Gasthuisfonds niet, want zij ontvangt tegenwoordig geen giften meer. Het bestuur zal dus niet hechten aan het behoud van zo'n ANIB-status op de langere termijn. Daarmee zal er ook een eind komen aan de noodzakelijke transparantie.

Het Gasthuisfonds is maatschappelijk erfgoed van de Doetinchemse bevolking, dat zowel wat betreft inhoud als vorm in stand moet blijven. Historisch besef en respect voor de laatste wil van de erflaters, die bezittingen aan het Gasthuisfonds schonken, zijn nodig bij het nemen van beslissingen over dit fonds.

Een van de kenmerken van dit maatschappelijk erfgoed is de beslissende invloed die het bestuur van Doetinchem al die eeuwen had op het Gasthuisfonds. Alleen dank zij deze invloed was gewaarborgd dat de

opbrengsten voor – wat vroeger heette – de ‘armenzorg’ werden en worden ingezet. De Armenwet is er al lang niet meer, maar ‘armen’ zullen er altijd zijn en blijven in Doetinchem.

Het is de verantwoordelijkheid van de huidige gemeenteraad om er voor te zorgen dat deze werking van het fonds op een goede wijze ook voor de komende eeuwen onaangetast blijft. Het Gasthuisfonds heeft de eeuwen alleen kunnen doorstaan door de sturende invloed van het openbaar bestuur van Doetinchem op het reilen en zeilen van het fonds. Dat zal niet zo blijven als de band wordt doorgesneden. Er zijn goede vormen te bedenken waarbij het Gasthuisfonds meer zelfstandigheid en vrijheid krijgt zonder deze essentiële rol van de gemeente geweld aan te doen. (zie voetnoot 2)

Dus – gemeenteraad: “Let op uw saeck!” U kunt de band met het Gasthuisfonds maar eenmaal doorknippen.

Jan Bulsink/Doetinchem

Voetnoot 1:

Instellingen zoals de Gasthuisfondsen ontleenden hun rechtspersoonlijkheid aan de Rompwet Instellingen van Weldadigheid (net zoals de kerkgenootschappen vroeger hun rechtspersoonlijkheid ontleenden aan de Wet op de Kerkgenootschappen). In het algemeen hebben diverse gemeenten de Gasthuisfondsen intussen omgezet in een stichtingsvorm, vaak gemeentelijke stichtingen. ‘Gemeentelijk’ betekent hier dat de gemeente toezicht (overwegende invloed) heeft op het reilen en zeilen van de stichting. De gemeente oefent dit toezicht uit via statutenbepalingen zoals

- alleen de gemeenteraad stelt de statuten vast en kan deze wijzigen
- de gemeente keurt jaarlijks de begroting en rekening goed
- een rol voor het gemeentebestuur bij de benoeming van de bestuursleden.

Voetnoot 2

Wellicht vinden het Gasthuisfonds en de gemeente de jaarlijks goedkeuring van de begroting en jaarrekening en de benoeming van bestuursleden door de gemeenteraad te bureaucratisch of omslachtig.

In de statuten zou in plaats daarvan bijvoorbeeld vastgelegd kunnen worden dat de gemeente vierjaarlijks het inhoudelijke (beheer) en beleidsmatige reilen en zeilen van het Gasthuisfonds toetst aan een kader (incl. de statuten) dat de gemeente opstelt.

De jaarlijkse accountantscontrole moet uiteraard in stand blijven, gezien ook de omvang van het Gasthuisfonds.

De benoeming van bestuursleden zou door coöptatie kunnen, waarbij het bestuur dus zelf voor opvolgers zorgt zonder bemoeienis van de gemeente.

Wat uitdrukkelijk wel moet blijven is dat de gemeenteraad als enige bevoegd is de statuten te wijzigen.